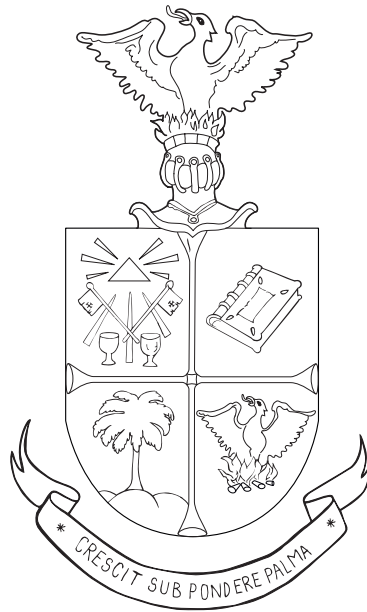

Glossa Iuridica

XIII. évfolyam, 3-4. szám

Budapest, 2026

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

SZERKESZTŐBIZOTTSÁGI ELNÖK:

Miskolczi Bodnár Péter

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI:

Antalóczy Péter, Birher Nándor, Böcskei Elvira, Bruhács János,
Csáki-Hatalovics Gyula, Cservák Csaba, Czine Ágnes, Dobrocsi Szilvia,
Domokos Andrea, Homicskó Árpád Olivér, Jakab Éva, Köbel Szilvia,
Kukorelli István, Kun Attila, Liviu Radu, Miskolczi Bodnár Péter,
Móré Sándor, Osztovits András, Pulay Gyula, Rixer Ádám, Erik Stenpien,
Stipta István, Szabó Imre, Szabó Zsolt, Szalma József, Szuchy Róbert,
Tamás András, Tóth András, Tóth J. Zoltán, Törő Csaba Attila,
Trócsányi László, Udvary Sándor

FŐSZERKESZTŐ:

Rixer Ádám

FŐSZERKESZTŐ-HELYETTESEK:

Köbel Szilvia, Nagy Péter, Szuchy Róbert, Udvary Sándor

SZERKESZTŐK:

Arató Balázs, Boóc Ádám, Cservák Csaba, Domokos Andrea, Stipta István

ISSN 2064-6887

*A teljes lapszám a Károli Gáspár Református Egyetem Kooperatív Doktori
Programja (KDP) keretében, a Kulturális és Innovációs Minisztérium
támogatásával készült*

Kiadja a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara

Felelős kiadó: Prof. Dr. Tóth J. Zoltán, dékán

A kiadvány nyomdai munkálatait előkészítette:

Patrocinium Kiadó

www.patrocinium.hu

“SOSEM KÉSŐ AZZÁ VÁLNI, AKIVÉ MÁR VÁLHATTÁL VOLNA”

TÓTH JUDIT
egyetemi docens (SZTE ÁJTK)

Absztrakt

Az írás a Jogi folyóiratok főszerkesztőinek és tulajdonosainak I. találkozásán elhangzottakhoz kapcsolódva azt tekinti át, mennyiben minőségi követelmény e szakmai lapok professzionális szerkesztése, noha annak több eleméről az akadémiai besorolás formálisan nem vesz tudomást. A szerkesztői, szöveggondozói munka elismerése és arra való felkészítés nem rendelkezik jelentős hagyományokkal, ám vitára érdemes, hogy miként lehetne a hiányokat pótolni a hazai szerkesztőségekben, kiadóknak és szellemi műhelyekben. G. Eliot figyelmeztetése a jogi lapok főszerkesztői munkájára is vonatkoztatható: „Sohasem késő azzá válni, amivé már válhattál volna.”

Kulcsszavak: jogi folyóirat, lektorálás, szerkesztés, olvasószerkesztő, közérthetőség

ON LANGUAGE QUALITY FOR LAW JOURNALS IN HUNGARY

Abstract

The article, which relates to the discussions at the first meeting of editors-in-chief and owners of legal journals, examines the extent to which professional editing of a specialist journal is a quality requirement, even though academic classification does not formally take account of many of its elements. There is no significant tradition of recognizing and preparing for editorial and proofreading work in Hungary, and it is still debatable how the gaps in domestic editorial offices, publishing houses, and intellectual workshops can be filled. G. Eliot's warning also applies to the work of editors-in-chief of legal journals: 'It is never too late to be what you might have been.'

Keywords: legal journal, proofreading, editing, corrector, clear language

1. A prókátorok nyelve

George Eliot idézett gondolata a címben összegzi, hogy a jogi folyóiratokban a bírálók, szerkesztők és korrektorok összehangolt működése olyan minőségi követelmény, amelyet egyetlen jelentős szellemi műhely, kiadó sem nélkülözhet, ha valóban be akarja tölteni feladatát. Ahol ma még hiányzik, ott mielőbb pótolni kellene, mert számos példa bizonyítja, a tudományos és közérthető üzenet nem jut el a potenciális olvasókhoz. Amellett érvelek ebben az írásban, hogy a jogi folyóiratokban a gondolat és a szöveg egyértelműsége, koherenciája nélkül nem indokolt sem akadémiai besorolást adni, sem azt fenntartani. Ennek néhány feltételét foglalja össze a cikk, figyelemmel a jogi folyóirat-szerkesztők és -tulajdonosok első találkozásán (KRE, 2025. november 25.) elhangzottakra is.¹

A prókátor régies szó a latin *procurator*ból származik, ez a kifejezés mára kiment a divatból, jelentése ügyvéd, jogi képviselő vagy szószóló, aki jogi eljárásokban, hivatalos ügyekben képvisel valakit; átvitt értelemben pedig olyan személy, aki mások ügyében közbenjár. A szó pejoratív értelme jelenik meg a 'fogadatlan prókátor' kitételben, aki kéretlenül avatkozik bele mások dolgába, ezért annak ajtó mögött a helye.² Kevésbé negatív talán a szintén latinból átkerült jurátus (*iuro, iurare* „esküszik” szóból), azaz a joggyakornok vagy ügyvédbojtár.³ Bármit is használunk a prókátor helyett, az biztos, hogy a jogalkalmazók beszédét, a jogi vagy hivatali nyelvet aligha érti és kedveli a lakosság túlnyomó többsége. Ez nemcsak a minden szaknyelvet és a köznyelvet beszélők közötti távolság miatt van, hanem azért, mert a jogszabályok nem ismerete, megértése nélkül is felelősek vagyunk minden olyan magatartásunkért, amelyhez a jog következményeket fűz. Szűk körben mentesülhetünk csak ezen teher alól, miközben folyik a küzdelem a kifejezések, normamondatok befo-

1 A kutatást a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének Digitális Társadalom Kompetenciaközpontja támogatta. A szerző a Digitális Nyilvánosság jogi, politikai aspektusai kutatócsoport tagja.

2 BÁRCZI Géza – ORSZÁGH László (szerk.): *A magyar nyelv értelmező szótára. V. kötet.* Budapest, Akadémiai Kiadó, 1961.

3 GERSTNER Károly (szerk.): *Új magyar etimológiai szótár.* Budapest, MTA Nyelvtudományi Intézet – ELKH Nyelvtudományi Kutatóközpont, 2011–2022. <https://uesz.nyttud.hu/index.html> (2026. 01. 10.)

gadhatóságáért, megfajtásáért. A jogalkotó makacsul vélelmezi, hogy a szabályokat és jogelveket, mivel betartásuk általánosan kötelező, mindenki ismeri, holott csak 2025-ben 162 száma jelent meg a Magyar Közlönynek, 11873 oldalon; melléklete, a Hivatalos Értesítő pedig további 5741 oldalon. Így a hivatalos lapot rendszeresen böngésző polgárnak naponta átlagosan 48 oldalt kellene elolvasnia.

Ugyanakkor a jogi nyelv is rétegzett, amelybe beletartozik a jogszabályok nyelvén kívül a szakirodalmi nyelv, a bírósági/hatósági eljárásokban használt nyelv, a szakmabeliek egymás közötti zsargonja és a jogászoknak az ügyfelekkel, laikusokkal való kommunikációja is. Nemcsak a jogszabályok (és a közjogi szervezetszabályozó normák, valamint a jogszabályként viselkedő más regulák, tehát a kúriai jogegységi határozatok, alkotmánybírósági döntések) nyelvének megértése okoz gondot, hanem a szöveg nagyságrendje és változékonysága miatti koherencia hiánya is. Ráadás-ként a nem akadálymentesített jogi szövegtípusok⁴ aránya is igen magas, gondoljunk a törvényi indokolások, keresetlevelek, általános szerződési feltételeket tartalmazó hirdetésmények, hivatali nyomtatványok, bírósági ítéletek és közigazgatási határozatok tömegességére. A magyarázó és a jogi ismeretterjesztő szövegek jelentenek csak bizonyos kivételt, ahol a jogi nyelvet az (átlagosan művelt emberek) köznyelvi használatához tudatosan hozzáigazítják, illetve erre erőfeszítést tesznek.⁵

A jogról szóló szövegek – bármely típusról is van szó – túlnyomó többségükben és végső felhasználásukat illetően írott formájúak (például a rendőrségi meghallgatáson elhangzottokról jegyzőkönyv készül, és az válik az eljárás és döntés részévé, amit a jogi nyelvet pragmatikailag elemző feldolgozhat, noha nincs jelen az adott meghallgatáson).⁶ Az írott szöveg szövete eltér a szóbelitől, így érzelemmentes, legfeljebb ironikus, nincs metakommunikációs közlésre mód, és persze hosszú, bonyolult mondatokkal, ismeretlen szakkifejezések tömegével terheli az olvasókat. Az írott nyelv dominanciája a jogi szövegeknél a folyóiratok szerkesztőinek kedvez, különösen a szakirodalmat a szűk körben, a szaktársaknak eljuttatva. Mindenki másnak azonban olvasóként ismeretlen lesz a szöveg, a szakki-

4 ZÓDI Zsolt: Jogi szövegtípusok. *Magyar Jogi Nyelv*, 2017/2, 20–30.

5 Közérthetőség a bíróságokon – a bíróságokba vetett bizalom erősítése projekt. <https://birosag.hu/sites/default/files/users/K%C3%B6z%C3%A9rthet%C5%91s%C3%A9g%20k%C3%B6zlem%C3%A9ny.pdf> (2026. 01. 10.); Stíluskönyv. Útmutató a kúriai határozatok szerkesztéséhez, Budapest: Kúria, 2013.

6 VINNAI Edina: Harc a szavakért – közérthetőség a jogban. *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények*, 2017/1, 42–53.

fejezések közege, azaz az adott jogterülettel nem foglalkozó jogászoknak és a más professziót gyakorlóknak elidegenítő hatású.

További szempont, hogy a jogi nyelv szaknyelv, amelynek számos sajátossága van. Ide tartozik a terminológia, a mondat szerkesztés, a gyakran nehézkes szórend, a központosítás, a szövegtagolás vagy éppen az igekötőhasználat köznyelvtől való eltérése. Több írás született a nominalizáció, a passzív és a funkcióigés szerkezetek, a terminológiai zavarok csökkentési lehetőségeiről, hogy a szöveg megértése az ügyfélnek, panaszosnak, védelmet keresőnek vagy károsultnak is sikerüljön. Van tehát egy sajátos 'jogi nyelvtan,' noha ez a szaknyelv is a természetes nyelvi közegben és szabályszerűségei szerint működik (pl. főnévképzés, melléknévek képzése, fokozása stb.).⁷ Izgalmas kutatás folyik már régóta a jog és nyelv kapcsolatát illetően, amit részben akadályoz a hatósági, bírósági nyelvhasználat helyszíni tanulmányozását érintő többféle korlátozás, de talán a köznyelvi és jogi korpuszok számítógépes elemzése ezt most ellensúlyozza hazánkban.⁸

A jogi szaknyelv közérthetőségét nehezíti, hogy az egyes kifejezések, fordulatok, jogintézmények, szó szerkezetek tartalmát és írásmódját nem a véletlen vagy a nyelvhasználati szokás alakítja, hanem maga a jogszabály rögzíti, gyakran nem eléggé következetesen és fütyülve a nyelvi szabályszerűságra. Így a szöveggondozás sokkal szűkebb keretek között mozoghat terminológiai, helyesírási, egyszerűsítési, tagolási szempontból. Ezen korlátok felismerését nagyban megkönnyíti, ha a szerkesztő, korrektor a jogi szövegek, jogszabályok világában alapvető jártasságot szerzett, és tudja, hogy a jog nem leíró, hanem előíró szerepet tölt be, és rutinosan meg tudja különböztetni a szövegkritikát a tartalmi és formai idézéstől. Ezt a jártasságot azért is nehéz megszerezni, mert a jogi normák terminológiája folyamatosan bővül, mivel átveszi a szabályozott terület, életviszony szakkifejezéseit. Ezért az általános szótárkészítési megoldásokat itt ki kell egészíteni, mert a szakirodalomba épített terminológia a természetes nyelvi közegben lévő szabályok és újfajta kivételesség szerint gyorsan

7 A teljesség igénye nélkül: SZABÓ Miklós (szerk.): *A jog nyelvi dimenziója*. Miskolc, Bíbor Kiadó, 2015.; VINNAI Edina: *Jog és nyelv határán. A jogi nyelvhasználat nemzetközi és hazai kutatása*. Budapest, Gondolat Kiadó, 2017.; MINYA Károly – VINNAI Edina: *Hogyan írjunk érthetően? Kilendülés a jogi szaknyelv komfortzónájából. Magyar Jogi Nyelv*, 2018/1, 13–18.; TÓTH Judit: *Igekötős szerkezetek a hatályos jogi normákban. Magyar Jogi Nyelv*, 2024/2, 41–46.

8 BEREND GÁBOR – GOSZTOLYA GÁBOR – VINCZE VERONIKA (szerk.): *XXI. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*. Szeged, SZTE TTIK, 2025, különösen 171–230. https://acta.bibl.u-szeged.hu/88748/1/msznykonf_021.pdf (2026. 01. 09.)

szaporodik, lényegében folyamatosan, és a helyesírás, a kölcsönszók, az idegen szavak sokasága beáramlásával már csak algoritmikusan gyűjthető össze. Nincs is már divatban jogi szótár, ám a fordítások nyelvi (és tartalmi) megfelelőinek meghatározása, pontossága érdekében terminológiai adatbázisok,⁹ szószedetek születtek.¹⁰

A laikusok részéről a fő vádpont nem a fentiek felhánytorgatása, hanem a jogi szövegekben a jelentés homályossága és szituatív jellege.¹¹ Számonkérlik a közlés pontosságát, egyetlen és autentikus jelentését. Miközben a jogi szövegekben (normákban és eljárási iratokban) különösen ügyelnek a pontosságra, a túlpontosság (és túlszabályozás) paradox módon bizonytalanságot okoz a laikusoknak is. Ha valami nincs benne egy felsorolásban, az most tilalmazott vagy nem engedélyezett? Vagy éppen ezért lehetséges? A mesterséges intelligencia sem fér hozzá a szöveg minden belső és szakmai összefüggéséhez, és talán ezért nem tolmácsolnak még robotok a nemzetközi tárgyalásokon, nem lehet magas szintű szakszövegfordítást sem emberi kontroll nélkül készíteni. A jogi folyóiratokban átültetett, átdolgozott és más nyelvről fordított írások is helyet kapnak, amihez tehát kellő lektori, szerkesztői kompetencia szükséges.

Mindez együttesen magyarázza, hogy 2017-ben önálló folyóirat született a hazai jogi szaknyelvről, jogászok és nyelvészek közös erőfeszítése eredményeként,¹² követve az orvosi nyelv szintén érthetőbb, tudatos használatát szorgalmazó lap¹³ létrejöttét. Nincs tudomásom további szaknyelvi folyóiratról, esetleg ide számítva még a tolmácsolás nyelvi, kulturális és technikai sajátosságait publikáló kiadványt. Pedig szinte mindenki a munkájához, érdeklődéséhez kapcsolódó szaknyelvbe van bezárva, és a többi, jelentős következményekkel járó terület szaknyelvéből kizorul. A pénzügyi nyelv, a fogyasztói jogok, a közlekedés, az élelmiszerbiztonság vagy az állatjólét sokakat érint, vajon akkor miért nincsen szaknyelvi folyóirata? Sok példa hozható még olyan szakterületi kommunikációs saját-

9 Csak példaként az igazságügyi tárcánál ld. Igazságügyi Minisztérium: *Jogi terminológiai adatbázis* online <https://termin.im.gov.hu/> (2026. 01. 10.)

10 TAMÁS Dóra Mária: *Bevezetés a jogi terminológiába a terminológus szemüvegén át. Második, átdolgozott kiadás.* Budapest, Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt., 2019. Benne szócikkek gyűjteménye és magyarázata található.

11 SZABÓ Miklós: Természetes/mesterséges jogi nyelv. *Glossa luridica*, 2023/3, 167–176.

12 Az ORAC Kiadó gondozásában jelenik meg, évente két alkalommal: <https://joginyelv.hu/kategoria/lapszamok/> (2026. 01. 09.)

13 2001-2024 között jelent meg az MTA Könyvtár és Információs Központ – SOTE együttműködése nyomán: <https://orvosinyelv.hu/megjelent-szamok/> (2026. 01. 11.)

tosságok meghatározására, tudatos lebontására; e folyamatot egy ilyen folyóirat, illetve jogi területre irányuló lap rovata, cikksorozata vagy vitája is elősegíthetné azáltal, hogy a szakterminológiát és a mondatszerkesztést tudatosan közelíti a (jogi/köz)nyelvhez.

A prókátorok nyelvének különlegessége és érthetetlensége régen gyakoribb téma volt a nyelvészettel foglalkozó lapokban, de a jogirodalommal, jogi folyóiratokkal kapcsolatosan akkor sem volt kritika. Ha akadt is vita ezeken a hasábokon, az egy szakmai álláspontot érintett, nem pedig a szerkesztői munkát. Csak néhány példát hozok fel: az első a német nyelv hatása ellen hadakozik és javasol a közérthetőséget is szolgáló megoldást, a második a helyesírást, annak gyakran kizárólag a jogszabályból átvett következetlenségét, a harmadik pedig inkább a laikus közönség nevelését emeli ki, mert a jogászoktól nem várja el a változást.

„Az állam legfőbb érdekét képezik. A 'képez' szóval meghonosodott németes (*bilden*) fordulat tulajdonképpen már régen csődbe jutott. Az irodalomból ki is pusztult. De azért fölemlítésével nem török be nyílt ajtót. Az országgyűlési beszédekben, még legelső államférfiaink beszédeiben is sűrűn előfordul. Hasonlóképen a törvénykezési és hivatalos nyelvben is. De ami legföltűnőbb, újabb törvényjavaslataink is 'képeznek'. Ezek közt az általános magyar polgári törvénykönyv tervezete is, a melynek tenni-valója bőven el van látva 'képez'-zel. Félő tehát, hogy hosszú időre szánt törvényczikkek útján ez a már egyszer kipusztított csúf németesség mégis átszáll az utódokra. Az ellene való küzdelmet tehát meg kellene indítani a parlamenti és hivatalos körökben is. [...] A kifejezés makacsságát némileg megmagyarázza az, hogy azok, a kik hozzászoktak, az egyszerűbb magyar szóhasználatától visszarettennek. Holott a fölhozott példában is egészen jó az egyszerűbb magyar kifejezés, így: Az állam legfőbb érdeke, hogy ... Az egészben csak a 'képez'-t kell kilöknü.”¹⁴

„Sz. F. úr azt kérdi: Mi az oka, hogy egyfelől belügy-miniszter, hadügy-miniszter, igazságügy-miniszter, pénzügy-miniszter, másfelől földművelés-ügyi miniszter, kereskedelemügyi, közoktatásügyi és vasúti miniszter. Egyfelől: pénzügy-őr, pénzügy-igazgatóság, másfelől: pénzügyi tanácsos, pénzügyi titkár stb. — A kétféleségnek az az oka, hogy eleinte a rövidebb jelzőket összetették a jelzett szóval, a hosszabbakból pedig melléknevet képeztek, mert az összetétel túlságosan hosszú lett volna; később aztán, következetesség nélkül, hol az egyik, hol a másik analógiát követték.”¹⁵

14 KENEDI Géza: Száz és több kétség. *Magyar Nyelv*, 1905/6, 283–284.

15 Sz. J.: Levélszekerényünk. *Magyar Nyelv*, 1905/3, 144.

„A jogi nyelvezet a társadalmi fejlődés folyamán mindjobban elkülönül a köznyelvtől. Az egyre sokasodó és tekervényesebbé váló jogi szabályozás kialakította azt a jogi szaknyelvet, amely hovatovább csupán a szakmabeliek, a joggal hivatásszerűen foglalkozók számára vált érthetővé. Ezek azután kiváltságos helyzetük fenntartása s megerősítése végett is mind erőteljesebbé tették a jogi nyelv szakmai jellegét. [...] a magyar jogi nyelvben mutatkozó idegen, főleg latinos és németes vonások. Ezek nemcsak az erőltetetten fordított szakkifejezésekben, hanem a nyakatekert fogalmazásban, magyartalan mondat szerkezetekben is megnyilvánulnak.... a szocialista demokrácia állandó erősödése a jogi szaknyelv köznyelvvé válását követeli meg... [De] nem kevésbé fontos terület a jogi ismeretterjesztés, a harmadik a beszélt jogi nyelv ápolása.”¹⁶

2. Mi a szerkesztői feladat?

A ’szerkesztő’ kifejezés már 1803-ban felbukkan, mint *redacteur*, vagyis valamely újságnak az egybeszedője, vagy 1823-ban mint valamely írás rendbeszedője, míg Vörösmarty már szerkesztőként emlegeti, és a Jelenkor számainak az alján (1824) már az olvasható: „szerkezteti Helmeczy Mihály”. Később ritkán előkerül a ’*redactor*’ és a ’*redactio*: szerkeztetőség’. Magyarazatként hozzáteszik, hogy „az elrövidülésre analógiául szolgálhatott a zalamegyei ’kender-ásztó’ a szokott ’kender-áztató’ helyett. Az ’összeszerkesztteni’ (*jungere*) különben megvan már Bíró Mártonnál 1756-ban.”¹⁷ Talán ebből következtethetünk arra, hogy az írott szövegek, amelyeket az olvasóközönséghez kívánnak eljuttatni, valamilyen áttekintést, rendbe szedést, egységes megjelenést kívánnak, és a szerkesztő éppen ezt intézi. Ha pedig kifejezetten a jogi lapokról beszélünk, úgy ezen általános munkálatokon túl, néhány további sajátos feladatra kell felhívni a figyelmet.

- a) Az egyik igen jelentős ok, amiért a jogi folyóiratokba leadott szövegek szöveggondozása megkerülhetetlen, hogy a jogászok nyelvi ismeretei nem erősebbek bármely más szakmai képviselőinél, holott azt gondolják magukról, hogy a szó és írás mesterei. Az Igazságügyi Szakértői Kamara egyik bloggere ezt így fogalmazta meg: „Kontra Miklós nyelvész professzor Közérdekű nyelvészet című könyvében kifejtette: a magyar jogi eljárásban az a naiv szemlélet uralkodik, miszerint a jogot végzett szakemberek nyelvi ismereteiben és nyelvhasználatában semmilyen

16 CSÁKÁNY Béla: Jogi szaknyelv – jogi köznyelv. *Korunk*, 1972/10, 1468–1470.

17 Sz. K.: Adatok nyelvünk újabb fejlődéséhez. *Magyar Nyelv*, 1905/2, 88.

kivetnivalót nem lehet találni, és szükségtelen azon gondolkodni, hogy a jogászok vajon birtokában vannak-e egy másik tudomány, nevezetesen a nyelvtudomány ismeretanyagának és eredményeinek. Holott – állította Kontra Miklós – a bírók, ügyvédek, ügyészek igenis laikusok nyelvészeti kérdésekben, és nem rendelkeznek azokkal az ismeretekkel, amelyek az ilyen szakkérdések megítéléséhez szükségesek.”¹⁸ (kiemelés: T. J.)

- b) A magyar jogi szövegtípusok közérthetősége tekintetében bebizonyosodott a szöveg korpusz alapú OTKA-kutatása alapján¹⁹ – amely a tisztességes eljárás nyelvi aspektusait a magyar jogi szövegeket szövegtípusonként elkülönítve vizsgálta –, hogy a magyarázó típusú jogi tankönyvek és az eljárási szövegeket reprezentáló ítéletek és miniszteri indokolások bizonyultak a legnehezebben érthetőnek. Ezért szükséges a kritikai megközelítés a szakirodalmi nyelvhez, amelybe nemcsak a tankönyvek, de a kézikönyvek, szakkönyvek és cikkek is beletartoznak. Recenziókban vagy doktori munkák értékelésben olvashatunk azonban csak arról, ha a magyarázó, leíró, összefoglaló tanulmányok, jelentések, beszámolók nyelvezete – céljától eltérve – alig érthető.

Ez felveti azt a kérdést, hogy lehet-e a szakmai közleményeknek, még tágabban a jogi szövegeknek a befogadását tudatosan könnyíteni vagy sem. A jogi nyelv közérthetőségét támogatók szerint itt valójában a demokrácia és az egyenlőtlenségek elleni fellépés szintjéről beszélhetünk. Ugyanis a joghoz való hozzáférés kiterjesztése elsősorban azoknak jelent segítséget, akik nem tudják megfizetni az ügyvédi díjakat, tehát saját maguknak kell laikusként a jogvédelmet elérni. Sőt, a jogászok is profitálnak a közérthető fogalmazásból, hiszen ez hatékonyabb kommunikációt eredményez, vagyis kevesebb erőfeszítéssel és gyorsabban cél érnek, pénzt takarítanak meg, míg az ügyfelük elégedettsége is nő, a bizalmukkal egyetemben a jogi munkatárs iránt. Amennyiben pedig egy szöveg kevesebb szóval ugyanazt a tartalmat átadhatja a címzetteknek, úgy eleve kisebb lehet a leírási, kommunikációs hibák száma. A közérthető szövegezés ellenzői azonban úgy vélik, „hogy a jogi nyelv nem véletlenül bonyolult, és ezért a komplikált megfogalmazás fenntartása indokolt [...] a jogi szövegek egyszerűsített megfogalmazása leszűkítheti az értelmezések lehetőségeit, ezzel akár jogokat is

18 A jogi nyelv jövője. <https://miskz.hu/index.php/391-a-jogi-nyelv-jovoje> (2026. 01. 08.)

19 SZABÓ Miklós – VINNAI Edina (szerk.): *A törvény szavai*. Miskolc, Bíbor Kiadó, 2018.

sérthet.”²⁰ Ezért fontos, hogy a jogi szövegtípus és annak funkciója alapján fogalmazzunk meg egyszerűsítési célokat, pragmatikai és szemantikai okokból, mert nem lehet mindegyiket egy kalap alá venni. A jogtudomány nyelve deskriptív szövegek alkotását jelenti, amelyek a jogszabályok szövegének tartalmától, minőségétől nagyban függenek, miközben a jogi szakirodalom, a tankönyvek, oktatási szövegek alakítják a jövő jogász nemzedékének a készségét és képességét a jogi nyelv használatát illetően.

Balogh Dorka arra jut a már idézett írásában, hogy a leíró szövegek szólnak kizárólag szakmabelieknek, ezért nem annyira kulcsfontosságú a közérthetőség, leginkább joghallgatók és jogászok olvassák, akik jogi tanulmányaik és praxisuk során hozzászórtak a jog hagyományosan bonyolult nyelvezetéhez, így számukra nem jelent akkora erőfeszítést a feldolgozásuk. A tudomány művelése meg eleve egy sajátos nyelvi regisztert jelent, ahol nincs szerepe a leegyszerűsítésnek. Tehát „a jogtudomány magyarázó szövegeiben az egyszerűsítésre való törekvés egyelőre nem jellemző, és ebben a szövegtípusban ennek az elvárásnak nincs is létjogosultsága, mivel e szövegeket jogászok írják és jogászok olvassák, számukra a jogi nyelv hagyományos bonyolultsága és a jogi szöveg értelmezése nem jelent kihívást, inkább megszokottnak mondható. Sőt feltételezhetjük, hogy nagyobb kihívást vagy akár megrázkódtatást jelentene számukra, ha a metajogi szövegek bonyolult gondolatait laikusok által is érthető, egyszerűsített formában látnák viszont.”²¹ Ez az elgondolás azonban nem veszi figyelembe, hogy a jogi folyóiratok olvasói közt vannak laikusok, hiszen még a joghallgató is csak fokozatosan válik laikusból szakemberré, és éppen ezeken a szövegeken keresztül sajátítja el a szaknyelvi és normatív magatartást, mintákat, igényességet, koherenciát. Másfelől, a nem-jogász, a határterületi, interdiszciplináris és multidiszciplináris kutatások vagy témák szakmai közönsége²² is a potenciális olvasói körhöz tartozik.

- c) A magyar hivatali, igazságszolgáltatási, tudományos vagy éppen jogi nyelvére egyaránt hat az Európai Unió intézményeiben használt, fej-

20 BALOGH Dorka: Jogi Szövegtípusok és közérthetőség. *Glossa Iuridica*, 2023/3, 191.

21 BALOGH i. m. 192.

22 TÓTH Judit: *Lopakodó vagy rivalizáló természettudományos érvelés a jogban?* In: BÁN-FORGÁCS Nóra – LŐRINCZ Viktor – MEZEI Kitty – SZENTGÁLI-TÓTH Boldizsár (szerk.): *Poszt-Covid – A COVID-19 hatásai a jogrendszerre*. Budapest, Akadémiai Kiadó, HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont, 2024, 14–52.

lesztett nyelv. Fischer Márta eurolektusoknak nevezi az Unió hivatalos nyelveinek uniós rétegét, amely messze több mint pusztán terminológiai komponens. „Ez különösen az uniós írott (jogi) nyelvekre igaz, hiszen az uniós szövegek mondatfűzése, szerkezete, lexikai elemei olyan sajátosságokat mutatnak fel, amelyek a tagállami (jogi) hagyományoktól eltérnek. Ennek megfelelően az eurolektusok kutatása is túlmutat az uniós terminológia kutatásán, és kiterjed a frazeológiai, szintaktikai, morfológiai, lexikai, valamint a szövegszintű jellemzőkre is. E munka abban kíván újat adni a hazai kutatásokhoz, hogy e jellemzőket egyidejűleg mutassa be és rendszerezze különböző szempontok alapján. Az uniós nyelvek e sokrétű sajátosságainak hátterében maga az európai uniós kontextus, a nyelvek és (jog)rendszerek sokrétű összekapcsolódása, a többnyelvű jogalkotás, szövegezés és a fordítás áll.”²³ A jogi tanulmányok, cikkek, recenziók és konferenciabeszámolók tehát egyértelműen terjesztik az uniós kifejezéseket, rövidítéseket és jogalkalmazói zsargont, amely egyrészt megterheli az egyébként jogi szakszöveghez hozzászokott olvasókat is, amit lehetőség szerint magyarázattal, a rövidítések feloldásával, nyelvi példákkal, metaforákkal tudatosan mérsékelni lehet, ha a szerkesztői figyelmet erre is kiterjesztik. Másrészt a szerkesztői felelősség körébe tartozik, hogy miként készíti a szerzőket megfelelő (alkalmilag vagy általánosan használatos) magyar ekvivalensek megtalálására, teremtésére és következetes alkalmazására. Hiszen a szakmailag jártas szerzővel együtt kell a tudományt magyar nyelven művelni a legjobban illeszkedő kifejezésekkel, érthetően és innovatív módon.

- d) A jogról szóló írások valamilyen mértékben értelmezik a jogot, különösen a jogi normákat és a szabályokat alkalmazó bírósági döntéseket. „A ’szó szerinti értelem’ vagy ’szó szerinti jelentés’ fogalma nem mellőzhető a jogértelmezésben. A bírói gyakorlat gyakran utal rá, bár különböző elnevezéseket használ. A bírói határozatokban letett jogértelmezés kritikai elemzésénél [...] a szó szerinti értelem feltárása történik, illetve a szó szerinti értelem tesztelése az értelmezési helyzetet képező konkrét eset összefüggéseiben. Másrészt az, hogy a szövegértelmezés során képződik egy kezdeti, közbenső értelem (az értelmezési folyamat elején), amely a folyamatban különböző okokból tartalmilag specifikáltabbá válhat, módosulhat vagy akár meg is változhat, és egy jelentésváltozat

23 FISCHER Márta: *Eurolektusok - Az Európai Unió hatása a nyelvekre, különös tekintettel a jogi nyelvre*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2023, 6.

vagy egy új jelentés lesz alapja az értelmezés végeredményének. Van tehát egy közbenső vagy elsődleges értelem, jelentés (a középkori bibliai hermeneutikában a *sensus primus*), míg az erre épülő új jelentéstartalom a végleges vagy másodlagos értelem, jelentés (*sensus secundus*). A középkori gyökerű ’elsődleges értelem’ és ’másodlagos értelem’ kettőssége megjelenik a mai magyar jogi szakirodalomban is.”²⁴ Vajon ezt a kettősséget a szerkesztők is felismerik és támogatják? A szerkesztői, olvasószerkesztői vagy nyelvi lektori és korrektori munka lényege az írásos művek elolvasása és javítása, valamint nyomtatott szövegek hibáinak megtalálása és javítása a végleges példányok ki-nyomtatását megelőzően. Így különösen

- a) a szerkezeti változtatások: elsősorban a kifejtés, mondanivaló logikai követhetősége, belső arányok helyreállítása érdekében;
- b) címek, belcímek, tagolás (pontok, alpontok) következetlenségeinek javítása;
- c) a szöveg érthetősége érdekében mondat/részek átfogalmazása (pl. mondatok tagolása, központosítás pótlása, szórend átalakítása, passzívból aktív mondatra alakítás, nominalizáció kiiktatása), húzás vagy összevonás;
- d) javítani a következetlen adatokat, szóhasználatot, észlelni a terminológiai zavart/bizonytalanságot, tévedéseket;
- e) jóváhagyni új kifejezések alkalmazhatóságát;
- f) eltávolítani az elírásokat, leírási tévedéseket, képzavarokat, nyelvtani és helyesírási hibákat;
- g) tipográfiai változtatások beiktatása (kiemelés/elhagyása, idézet, tételmondat);
- h) a hivatkozások átlátható, egységes alkalmazása miatti módosítások;
- i) ábrák, grafikonok, táblázatok sorrendje, jelölése, beiktatása terén korrekciók, bibliográfiai pontosítás, formázás;
- j) korábbi, a saját/jogelőd lapban megjelent írásra utalás; vitára, sorozatra vagy folytatásra utaló szerkesztői jelzések, önreklámok, linkek beiktatása.

A lektorálás ezeket is magában foglalhatja, de a különbség abban áll, hogy a tudományos kérdésre, megállapításokra, az újdonság meglétére, a plagizálás kizárására, a kifejtés módszerére, az érvelés és vita színvonalára,

24 BLUTMAN László: A szó szerinti értelem (*sensus literalis*) mint a jogértelmezés vonatkoztatási pontja. *Magyar Jog Nyelv*, 2024/2, 1-11.

valamint a következtetés tartalmi elemeire és a hivatkozott vagy kihagyott tényekre, adatokra összpontosít. Ezt anonim bírálók, általában külső felkért személyek végzik, míg a szerkesztést, olvasószerkesztői munkát a szerkesztőség maga teljesíti. A technikai szerkesztő a kivitelezést, például az oldal elrendezését, a szövegtípusra jellemző, saját formai hagyományaik betartását, a nyomdai előkészítést garantálja. Minőség ellenőrzés tehát a lektorálás, a szerkesztés, olvasószerkesztés és korrektúrázás egyaránt.

Ennek eredménye, ha a szöveg hibátlan, érthető, nem félrevezető és megfelelően megjelenített, tehát nemcsak a nyelvtani és helyesírási hibák elkerülése, hanem az is, hogy a szerző/író gondolata összhangban van-e azzal, amit a közönséggel közölni szeretne. Más szavakkal, hogy a cikk/mű egyértelműen a célközönség számára íródott-e. Ugyanis a szövegben található hibák ronthatják a szerző hitelességét vagy egy szervezet hírnevét, de ennél komolyabb következményekkel is járhatnak.²⁵ Ezért indokolt a szerzővel való együttműködés a végső publikálás előtt.

A professzionális és alkalmi (felkért, vendég) szerkesztők közt tesznek különbséget a gyakorlatban, az utóbbiak például a gyakori ünnepi köteteknél a szerzők kiválasztására, felkérésére és a kiadvány/külön folyóiratszám összeállítására törekednek, szerencsés esetben a többi feladat már a professzionális szerkesztőkre hárul. Ha ilyen nincs, vagy csak részlegesen áll rendelkezésre, akkor születnek meg a 'protokolláris saláta' kiadványok. Ezekben a szerzők neve szerinti alfabetikus sorrendben szerepelnek az egyes, az évfordulóhoz/ünnepelthez (nem feltétlenül) kapcsolódó írások, gyakran különböző nyelvű tanulmányok logikátlan és szerkesztetlen keverékét alkotva.

A *proofread* szót elsőként 1845-ben használták,²⁶ és azóta általánosan elterjedt. Jószerével magyar megfelelője nincs is, a szöveggondozó korrektori munkát lehet rokonítani hozzá. Persze csak akkor önálló az ezt végző munkatárs, ha nem a szerzőnek küldik meg, hogy gyomlálja ki maga a tördelési, gépelési, nyomtatási tévedéseket.

Az olvasószerkesztő vagy nyelvi lektor is a folyóirat minőségét nagyban emeli, a következő főbb feladatok ellátásával:

- a) a közérthetőség, de legalábbis a könnyen érthetőség érdekében átvizsgálja a szöveget, mert nemcsak a szaktársaknak ismert zsargonban, szűk szaknyelvi közegnek szólnak a közlemények, hanem az ideális olvasóknak a lap profiljától függően;

25 https://www.scribendi.com/academy/articles/what_is_proofreading.en.html (2026. 01. 20.)

26 <https://www.merriam-webster.com/dictionary/proofread> (2026. 01. 25.)

- b) javítja a kéziratot az egyértelműség érdekében (a szövegben, ábrában, képben is),
- c) javasolja a megfelelő tagolást,
- d) érvényesíti a következetes szóhasználatot és helyesírást, különösen az adott témában kiemelkedően fontos kifejezéseknél (*terminus technicus*, eurolektus, szabályozás tárgya miatt átvett, nem jogi, de eljogiasított elnevezések);
- e) mondatokat átigazít (túlzottan hosszú mondatok helyett több egységre szétbontása, nominalizáció helyett aktív szerkezetek, alárendelői szerkezetű mondatok alkalmazása).

A szerkesztőként működéshez tehát sokféle tudás, érzék, tapasztalat kell, amely átfogja a részleteket és az egész közleményt, ráadásul ezt a munkát örömmel kell végezni, nagy önállósággal és módszeresen. A szakmai szervezetek egy sor korrektori-szerkesztői képzést, tanfolyamot kínálnak,²⁷ ahol a technikai ismeretekre (például az általánosan elterjedt korrektúrajelek használatára) is megtanítják a jelentkezőket,²⁸ ám a magyar nyelvű tudományos, ismeretterjesztő, közérthető jogi közlemények rendbe szedéséhez nem biztos, hogy ezek elvégzése elegendő. Ugyanis a szerkesztők hibrid-emberek, több szakterületen kompetens minőségjavító, láthatatlan szerzők, akiknek a neve csak az impresszumban szerepel, a dicsőség a publikáló szerzőé, a hiba pedig a szerkesztőségben keresendő.

3. Ki oldja meg a szerkesztői feladatokat?

Néhány változatot felsorolok. Önállóan senki, maguk a szerzők összedolgoznak, önkiszolgáló rendszerben, egyfajta műhelyként, vagy ahogy sikerül. Esetleg a bírálókra bízzák a hibavadászatot, tartalmi, formai, nyelvi kérdésekben egyaránt. Lehet, hogy a szerkesztőségben nincs külön és részletes munkamegosztás, például a szakmai profilok szerint szétosztott kéziratokat mindenki teljesen, tartalmi, nyelvi és formai szempontból javítja adja ki a kezéből. Máshol van valamilyen kidolgozott szerkesztési elvrendszer és

27 Például <https://www.ciep.uk/learn-and-develop/training-courses/proofreading-1-introduction-e-learning.html>; <https://www.ciep.uk/learn-and-develop/training-courses/proofreading-2-headway-e-learning.html>; <https://www.ciep.uk/learn-and-develop/training-courses/proofreading-3-progress-e-learning.html> (2026. 01. 20.)

28 <https://www.theblankpad.com/24-proofreading-symbols-you-need-to-know-about/> (2026. 01. 11.)

munkamegosztás, profi szerkesztő, olvasószerkesztő dolgozik a kéziratokon. Még lehet, hogy a (félíg vagy teljesen) profi szerkesztők felhasználják a szövegszerkesztői, korrektori, plágiumszűrési alkalmazásokon kívül a mesterséges intelligenciát is. Nem tagadható, hogy számos jogi folyóirat szerkesztőségéből hiányzik a professzionális, tehát e munkát önállóan végző (rész/teljes munkaidőben, megbízási díjért és ennek megfelelő felelősség szerint) szerkesztő, olvasószerkesztő, nyelvi lektor, korrektor, mert fő szabályként nincs rá fedezet (nem térek ki adatok hiányában a jogi folyóiratok bevételeire és kiadásaira, hogy az vajon mit engedne meg). A másik magyarázat a humán erőforrás hiánya, azaz erre a szakmára nem képeznek szakembereket, aki a hibrid, azaz a jogi (és eljogiasított) szakmai terminológiát, a gazdasági-társadalmi kontextust és a köznyelvet, a közlés nyelvének rendszerét egyaránt jól ismeri, és aki nagy munkabírású, következetes, alapos, az informatikában is jártas, és kellően határozott. Nyilván követelmény lehet még az üzleti életben való eligazodás, hiszen a reklámbevétel, a lap/online eladhatósága és ára, a kapcsolódó bevételek is fontosak, de azt talán jobban rá lehet bízni másra.

Hol volt az olvasószerkesztő? Egy 'A' kategóriás lap egyik írásából (2024) idézek néhány bekezdést:

„Egyenlőre azonban korai arról beszélni, hogy a tényleges kapcsolat elve az uniós jog általános elveként, az uniós jog szerinti felülvizsgálat részeként, kötelezné a tagállamokat, sokkal inkább arról van szó, hogy az ilyen gyakorlatot folytató tagállamok eljárását nem tartja az Európai Bíróság az uniós joggal ellentétesnek.”

„Tény, hogy a tagállami állampolgárság megadásán keresztül az uniós polgárság jogállása is megszerzésre kerül, az azzal együtt járó jogosultságok pedig az egész Európai Unió területén érvényesíthetők.”

„Az Európai Unió továbbra is meghagyja a tagállamok szuverenitásában az állampolgárságról, ezáltal az uniós polgárságról való döntést, azonban a kezdetben kizárólagos kompetencia bizonyos mértékig korlátozásra került.”

„Ahogy Mengozzi főtanácsnok fogalmaz a Tjebbes-ügyben előterjesztett indítványában akár az is előfordulhatna, hogy az EUB előírhatná a nemzeti hatóságoknak, hogy a tagállami jogalkotó által a nemzetközi jognak megfelelően és az uniós jog megsértése nélkül kiválasztott, az állampolgárság elvesztését megalapozó tényezőt figyelmen kívül hagyja más kapcsolóelvek javára, amelyek elméleti szempontból ugyan vitathatatlanul elképzelhetőek, de amelyeket a nemzeti jogalkotó nem jelölt ki releváns szempontként az érintett tagállammal fenntartott tényleges kapcsolat bizonyítása céljából.”

„Kiindulva abból, hogy az Európai Bíróság döntései az uniós polgárság jogállását leginkább a tagállami szabályozás viszonylatában, a tagállami döntések ellenpólusaként tudták új megvilágításba helyezni.”

Van ezekben helyesírási hiba, 70 szóból álló mondat, elrontott szórend, funkciógés szerkezet, képzavar és értelemzavaró/nehezítő fogalmazás. Talán a példák is alátámasztják, hogy nyelvi lektorálás nélkül számtalan hiba maradhat a publikációban, rontva a további olvasás esélyét.

Alapul véve, hogy a szerkesztőségek az anonim bírálatról már képesek gondoskodni és a személyi-pénzügyi szűkösséget ismerve, hogyan lehetne mégis profi szerkesztői és nyelvi lektori munkát végezni a jogi lapoknál? Néhány javaslat:

- a) A szerkesztőség belső szervezésében legyen az alkalmasnak tűnő emberek számára képzés, tutorálásukat biztosítsák például már tapasztalt olvasószerkesztők, szerkesztők, lektorok;
- b) terminológusok és jogász-nyelvészek; lektorok felvétele, alkalmazása, megbízása révén;
- c) a folyóiratok minősítésénél (MTA osztályainál) legyen szempont az olvasószerkesztő, nyelvi lektor, (részállású) szerkesztő alkalmazása (ez nem jelenti, hogy a mai szerkesztők helyett, hanem szerződéssel, akár a maiakat, akár másokat is felkérve);
- d) az olvasói visszajelzések folyamatos gyűjtése (például fórum/felület működtetése e célból, lapbemutatókon véleményezés, hibavadászatra felhívás), valamint ezek hasznosítása;
- e) külső tanfolyami képzésen részvétel a szerkesztőségi dolgozóknak, a szerkesztőségek informatikai fejlesztése,
- f) az utolsó minden felsorolásban: „vagy egyéb módon.”

Célszerű ezeket rendszeresen megvitatni, noha a lapok egymásnak versenytársai is. Legyenek jól profilírozott lapok, tematikus lapszámok, minőségi kéziratok, műhelyszerűen együtt dolgozó szerkesztők és lektorok, és persze a lektorálásért, szerkesztésért lehessen pénzt adni és kérni, netán szakember és munka-csere alapon (barter megállapodás szerkesztőségek között). Persze neveljünk ki hibrid-embereket, vagy jól képzetteket vegyünk fel, áldozzanak a kiadók a plágiumszűrésre és a digitalizációra is. E vegyes ponthoz még két konkrét felvetés.

A jogi ismeretterjesztés nem nyereséges tevékenység, hanem közszolgálati misszió, amelyre ma nincs szándék, de megvalósítható önfenntartó alapon civilek, oktatási szakemberek és jogalkalmazók együttműködé-

sével. Valaha volt 1973-1989 között a Házi Jogtanácsadó, majd annak jogutódjaként a Közlönykiadónál a Jogtanácsadó című lap 2007-ig, az 1850-es évektől pedig a különböző ügyvédek, hivatali alkalmazottak jogi tanácsadó kiadványai jelentek meg a napi életben való eligazodáshoz.²⁹ Ma online rendszerben lehet közérthetően ismereteket beszerezni, ingyenesen vagy előfizetéssel,³⁰ néhány könyvformátumban is megjelent,³¹ de professzionálisan írt, szerkesztett és rendszeresen megjelenő folyóiratot e célra nem alapítottak.

Ennél kisebb vállalkozás lenne, ha a mai jogi folyóiratokban szaknyelvi rovatot nyitnának, netán ilyen jellegű sorozatot indítanának, vitákat szerveznének saját szakterminológiájuk, mondatszerkesztésük tudatos közelítéséről a köznyelvhez és az általános jogi nyelvhasználathoz.

4. Összegzés

Áttekintettem, hogy a jogi, illetve jogi tartalmú tanulmányokat is közlő folyóiratok minőségének emelése, megőrzése professzionális szerkesztői, lektori munkatársak és digitális eszközök, tudás nélkül nem lehetséges. Ehhez pedig szándék, pénz és felkészült szerkesztők, lektorok, korrektorok kellenek. Néhány javaslatot is megfogalmaztam ennek érdekében.

A minőségnek része a közérthető, de legalábbis nyelvilag következetesen megrostált szöveg, különösen a tájékoztató, leíró és magyarázó szövegtípusok esetében. Ezért a technikai segítséget jelentő eszközök használatán túl, arra hívom fel a lapkiadók, szerkesztők, lektorok és olvasószervezők figyelmét, hogy a jogi szövegtípusok közelítése a köznyelvet használókhoz, és ezzel egyre több embernek a joghoz hozzáférése és a jogról való ismereteknek a szélesítése - több szektor szándékán múlik.

Ha a piaci szereplők, a jogalkalmazó jogvédők, hivatalnokok, bírák, jogalkotók, oktatók és kutatók, érdekvédő civilek és önkormányzatok nem ismerik fel, hogy a jogi szövegek minél érthetőbb közvetítése, megfogalmazása nélkül

29 Példaként: *Önügyvéd - Tanácsadó a mindennapi élet ügyes-bajos dolgaiban*. Füzetesorozat. Budapest, Tolnai Nyomdai Műintézet és Kiadvállalat R.-t., 1900-1938 között.

30 Világos Beszéd <https://vilagosbeszed.hu/>; Érthető jog <https://erthetojog.hu/egyeb-jogi-ismeretek/kitol-kerhetunk-jogi-tanacsot/> (2026. 01. 21.)

31 Példaként: MÁRKI Dávid – SZANISZLÓ Réka (szerk.): *Közjogi fogalmak közérthetően*. Szeged, Iurisperitus Kiadó, 2020. https://publicatio.bibl.u-szeged.hu/34672/1/Kozerthetosegi_2020_11_17.pdf (2026. 01. 11.); HARGITAI József: *Jogi Fogalomtár*. Budapest, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 2005.

sohasem várható a szélesebb körű jogismeret és normakövetés, akkor a jogi lapok iránti érdeklődés is csökkenni fog. Ezt megalapozza a jogásként dolgozók stagnáló száma, a technológiai fejlődéssel járó jogi jellegű információk könnyebb elérhetősége, valamint a munkaerőpiac elvárása, hogy a jogász más területen is rendelkezzen munkatapasztalattal, azaz a ma körülbelül 30 ezer jogásként dolgozó egy bizonyos életszakaszban más szakterületi információkra lesz kíváncsi.³² Másfelől a magyar jogi folyóiratok szerepe annyiban javul, amennyiben megmarad az arány, hogy az átlagos, jogásként dolgozók kétharmada nem beszél tárgyalási szinten egyetlen idegen nyelven sem, továbbá megmarad a túlképzés, a magas joghallgatói (és felvételiző) létszám. „Mivel a jogász szakma csak a jogi munkatapasztalatot értékeli, csak rendkívül kis részüknek van menedzseri, cégvezetési vagy nem jogi munkatapasztalata, illetve tudása. Pedig a technológia változásai miatt az ügyfelek (különösen a vállalati ügyfelek) gyorsabb és üzletibb jellegű jogi tanácsadást várnak a jogászoktól. Nem is beszélve arról, hogy a globalizáció és az EU szabályozási rendszerei miatt egyre több munkát kell mostanra idegen nyelven, illetve más jogrendszerre is tekintettel végezni, ami felértékeli a nyelvtudást.”³³ Ameddig tehát nincs stabil nyelvtudás, addig az uniós és nemzetközi jogi elvárásokat és a joggal érintkező gazdasági, egészségügyi, vezetéseméleti, hálózati, pénzügyi és még egyéb ismereteket a jogi folyóiratok is segítenek közvetíteni.

Érdemes lenne tehát felmérni, vajon túl sok-e vagy sem a jogi és a jogi tanulmányokat is közlő folyóirat, és milyen jellegű (közösségi, piaci, egyetemi, civil) igények, finanszírozási modell alapján tudják kielégíteni az olvasói igényeket.

Az biztos, hogy bár vannak előírások a jogalkotás, jogalkalmazási munkában az érthetőbb fogalmazásra, „normatív rendelkezésekkel nem lehet kikényszeríteni a közérthetőséget. A jogi szöveg szerkesztőjének a feladata, hogy legyen tudatában annak, hogy a döntését úgy fogalmazza meg, hogy azt a jogalany megértse és így annak megfelelő magatartást tanúsítson. [...] A kodifikátort és a jogalkalmazót is tudatosítani és képezni kell a közérthető fogalmazás módszerére, eszköztárára. Minden jogi szöveg szerkesztője merjen a célközönsége számára fogalmazni. Határozottan

32 BARÁTH András: Miért nehéz ma jogásként boldogulni a munkaerőpiacon? <https://gerillamentorklub.hu/blog/miert-nehez-ma-jogaskent-boldogulni-a-munkaeropiacon/> (2026. 01. 25.)

33 JANOSOV Milán - ORBÁN Miklós felmérése. <https://qubit.hu/2020/06/17/elkeszult-az-atlagos-magyar-jogasz-profilja-ismerkedjenek-meg-jogasz-zolival> (2026. 01. 12.)

válasszuk szét a jogi kötőerővel rendelkező szövegeket a tájékoztató szövegektől, és ez utóbbit merjük informatívabbá tenni. Nincs univerzális szabály: a közérthetőség minden dokumentumban eltérő. Érdemes az egyes szervezetekben (akár törvényhozásban, akár kormányzati vagy igazságszolgáltatási tevékenység során) időről időre ellenőrizni, hogy közérthető szövegek kerülnek-e ki, illetve hol van fejlesztési lehetőség.”³⁴ Konfuciusz a tennivalókat tömörebben így fogalmazta meg: „Jobb gyertyát gyújtani, mint szidni a sötétséget.”

34 GERENCSÉR Balázs Szabolcs: Közérthető jogi nyelv (*plain language*) – alkalmazható-e az eredeti modell a mai magyar törvényalkotásban? *Parlamenti Szemle*, 2023/1, 17.